

Učiteljski list

GLASILO „ZVEZE SLOVANSKIH UČITELJSKIH DRUŠTEV V TRSTU“.

Izhaja 1., 10. in 20. vsakega meseca. — Uredništvo in upravništvo v Trstu (15), Via Udine 35, III. — Hrvatski dopisi naj se pošiljajo na naslov: Vinko Šepić, nadučitelj u Buzetu. — Izdaja „Zveza slovanskih učiteljskih društev v Trstu“, za uredništvo odgovoren Silvester Pertot. — List je za člane izdajateljice brezplačen, naročnina za nečlane Lir 24. — Tekoči poštni račun. — Tiska Tiskarna Edinost v Trstu.

Št. 3

V Trstu, dne 1. februarja 1924.

Leto V.

Bojkot

Ima on svoje dobre i zle strane, prema tome, u kojim okolnostima se ga neko služi; a često njegov uspeh ovisi od temperamenta i značaja proti komu je naperen, a i od onog, koji ga vrši.

Pogoditi tu, te ga s uspehom upotrebiti, a da ne na škodi većma no koristi, to oviši dakle od modrosti i takta ovog koji ga vrši.

Naš narod, koji je većinom seljački, ne pozna bojkota u pravom smislu reči, akoprem znađe i on kodagod bojkotirati ovo ili ono, ali samo sporadički i pojedinački. Veliki trgovački i industrijski svet naprotiv rabi ga, da ga često i mi čutimo, a lomi rebra i kosti slabijih.

No mi se ne ćemo za sada baviti ni političkim ni gospodarskim, nego samo moralnim bojkotom. — Ovaj mora nas učitelje zanimati, a dapače i sve uzgajatelje. Možda bismo njime izličili mnogu ranu i osvjetili bodikoje zlo. A to je naša vzgojiteljska dužnost i pravo, koje nas nuka, da biramo sva sredstva u uzgojne svrhe. Ne bi nam možda škodio da ga uvedemo i u svrhu stalešku i društvenu; ali svakako ne smemo ga prezreti u borbi protiv zla, pokvarenosti, izopačenosti. Kad nam ne uspije lepa reč ni opomena, a mi se ločajmo i ovog bojkotskog sredstva, ja sam u školi i na domu njime mnogo postizavao. Poskušao sam dakle ovaj uzgojni lek, pak ga mogu preporučiti svim uzgajateljima, a i onima, koji rukovode ljude i društva.

Naš najveći učitelj i praktični pedagog, pokojni prvak i otac hrv. učiteljstva, Ivan Filipović, dosledno baš služio se bojkotom protiv nemarnih učitelja.

Kad se je on prigodom poseta škole uverio, da nije dotični učitelj vršio svoju učiteljsku dužnost, on se je jednostavno hitro odalečio, a nije podao ruke nemarnom učitelju, nit ga pozdravio; kako hitro i sa bolju ostavio školu i učitelja, tako je i njegovo selo. Filipović je svoje ogorčenje, svoju žalost i prosved iskazao vidno svojim tmurnim licem i izražajem, čitavom svojom izvanjstinom. Nije on sakrivao svoj gnjev i ogorčenje pred nemarnim učiteljem, nije se on napram njemu vladao salonski ni sa smeškom na usnama; nije on s njime htio da se prohoda, da se porazgovori prijateljski i kolegijalno, nije on s nehajnim i nevrednim učiteljem pio ni jto ni drugovao. Kako je on bio iskren i vrlo zavzet za školski i uzgojne svrhe, on nije mogao inače a da ne pokaže

vidno svoj prezir i ogorčenje nemarnjaku, neradeniku, lenčini, pijanici i propalici. Njegovo poštenje i iskrenost nije mu dozvoljavalo da zabašuruje, prikriva i hini svoja čustva negodovanja i žalosti. On nije bio lažljiv, himben, nit pobeljeni grob. Dobra se radovao, zlo ga vredjalo. S vrednim učiteljima ponašao se kao pravi prijatelj, suzvanik i suborac, što je pokazivao njima čitavim svojim postupkom. Kako mu je bilo odvratno učiteljevo nikakvo delovanje ili njegovo razorno delovanje, tako mu je bio odvratan i takav učitelj kao osoba. On je ove bojkotirao. A mi si možemo pomisliti duševno stanje ovog nesretnog učitelja neposredno iza kako ga ovako žalosno i prezirno ostavi onako plemeniti i odlični učitelj, pedagog, nadzornik, Ivan Filipović.

Mi smo učitelji svakako na čistu o duševnom raspoloženju tog bojkotiranog učitelja; ali ujedno smo osvedočeni, da je Filipović takovim postupanjem sasna uzdrmao čitavim bićem nemarnog učitelja, pak je ovaj zaista stao misliti o sebi i o svojim greškama, a ako je još bio ikoliko moralno jak, on je zaista i odlučio popraviti se i raditi da u godi svom plemenitom nadzorniku. Naš Filipović je ovim načinom vodio i ravnao čitavim hrv. učiteljstvom svoje dobe, a ovo bilo mu je odano i zahvalno. Nije se ono uvredilo, jer je bilo osvedočeno, da on to tako postupa iz viših plemenitih razloga, a u svete narodne i uzgojne svrhe. Jer, moramo znati, samo zloba radja zlobu i prkos; dočim plemeniti prezir u čoveku, što još nije sasna čudovredno propao ili nije odrvenio, budi čovečanske osećaje, dovodja ga i sili na promišljanje, a dosledno tomu privadja zalutaloša na stazu dužnosti, rada i kreposti.

Tako radio pedagog i nadzornik Ivan Filipović. Takav bio opet drugi naš umnik i pedagog, veliki Rus Tolstoj. Kad došlo poslanstvo tlačennih austrijskih Slavena k njemu u Jasnoju Poljanu, on mu je preporučio bojkot svega austrijskoga. Ne dajte državi ovo, ono, ne činite to, ne idite tamo; ne vršite, ne poslušajte, prezrite... i sve ovako deputaciji nabrojao što da ne davaju državi. I Tolstoj je znao što govori, a razumio je čoveka, njegovu čud i psihi.

Malog bojkota nek se poslužuju i roditelji u obitelji, te učitelji u školi. Dete na stotinu tvojih opomena i ispravaka ne će da se popravi; ili je vrlo opako i pokvareno, a ukori i šibe izdale i ne upalile, a ti se, moj uzgajatelju, uteci uzgojnom bojkotu: ne opominji ga već, prestani ga karati, ne ispravljaj i ne gledaj mu za-

daće; ne govori s njime, ne ispituj ga, ne daj mu nikakve časti ni vlasti, uopće vladaj se napram takovu okorjelu detetu kao da ga nema u školi ili u kući. Bodi uveren, dobre posledice ne će izostati; ti ćeš ga možda time dovesti k pameti i k razmišljanju; možda ćeš mu probuditi griznju savesti i dobra čustva te spasonosne odluke.

Ako si, uzgojatelju, poštovana moralna ličnost i veličina, zeleni uspeh bojkota ne će ti uzmanjkati. Dete će nastojati, ako nije sasama duševno bankrotiralo, da ti se primakne, da ti se priljubi s onim, čime si mu ti omrznuo.

Mnogo, mnogo se može i mnogo postiziva i bez šiba, ako je na svome mestu uzgajatelj, a uzgajatelj još sasama ne propalo biće.

I mi učitelji u društvu moramo se kadogod uteći bojkotu i preziranju; kadogod i mi moramo ostaviti svaki obzir napram kolegi što ga kanimo privesti k dužnosti, te prizvati k pameti i poštenju; moramo i mi opustiti kolegijalnost i ne pružiti ruku onomu, komu je i ruka i obraz crn. Mora da oćuti taj naš neverni i izopaćeni sudrug, da mi znademo i ćutimo njegove greške i da mu ih — ne uzimamo na znanje, dakle da mu ih ne opraštamo, te da se zgražamo nad njima. Takov naš kolega i kolegica mora doznati i osvedočiti se, da mi ne želimo s njime drugovati i prijateljevati; mora oćuteti mraz našeg nepoverenja i led naše boli i negodovanja. Mi takova suzvanika, akoprem s bolju u srcu moramo osamiti, te dati mu zgode da — u pustinji razmišlja o nekorektnom svojem vladanju, ili o svojem nepoštenom govorenju i delovanju. Taj naš led, mraz i tuća strezniti će ga i privesti k poštenju i kajanju, a onda, ako je moralni junak nad junacima, nek radi i postupa kako to dolikuje poštenu učitelju i uzgojatelju, te kao vrednom rodo- i čovekoljubu. Jedva onda pružiti ćemo mu ruku i privinuti ga na bratske grudi.

Ovakov postupak u današnjim preteškim danima, u danima kušnje i pokvare, vrlo je svrsishodan i preporučljiv. Inače ne napredovasmo ćudoredno. Zar još ne verujete?

Idimo dalje, nešto konkretnije.

Ti si, sudruže, pao; bio si baćen na cestu. Tvoj kolega ili kolegica tako duboko pao i tako je zaboravio na sve zakone poštenja i morala, da te je izdao, predao, ocrnio, oklevetao, denunciirao tvojim gospodarima, a samo zato, da sebi «osvetla» lice pred njima, da se opravda, i da nešto zasluži pred gospodarima, a da ga oni tada nagrade. Ti si ovako izgubio komad crnog hleba za se i za svoju porodicu, koja je ovako krivnjom crnog druga ili drugarice pala u crnu bedu i oćaj. Ovaj zloćin kolega poznat je tebi, a

poznat je svim ostalim sodrugovima. Sada ćeš doćiveti drugo, još teže razočaranje i moralni bat. Ti si naime na svoje zaćudjenje opazio, da tvoji prijatelji, kolege i kolegice tvog najvećeg neprijatelja i moralnog krvnika, lepo primaju, rukuju se, druže, prijateljuju, pozivaju k sebi na ćašu vina i razgovora; s njime uopće postupaju tako kano da ništa o njemu ne znaju, kan da se ništa dogodilo nije, a uništeno bi jedno biće i obitelj; ti nazovi dobri kolege i kolegice tomu svomu sudrugu i sudrugarici ništa ne zamera-vaju, bar ne vidno, zloćinstvo mu uzeli do znanja, oproštaju i ne uzimlja svoga stanovišta napram lopovu, a to samo za to, jer se to njih ne tiće, jer nije njima zla poćinio; ne uzimlju fronte napram ništariji, a možda i za to, da mu se ne zamere i da sebe oćuvaju od ubojitog oružja zloćinskog sudruga.

Ovakovo ponašanje napram nepoštenom sudrugu i drugarici većina oćorćuje život i depri-mira dušu izdanog i nedužno na cestu baćenog kolega, kako ovo poslednju. Otrovnije su bo i ubojitije strelice brata svoga no sa strane neprijatelja i tudjinca. Ne samo da taj naš oštećeni prijatelj gubi službu i kruh, ali ujedno i gubi veru u ljude, prijatelje i drugove; u njemu se sve ruši. A ovo zadnje jeste katastrofalnije od same materijalne nezgode. Zar se vama ne buni duša proti takovu zloćinu i zloćinskom kolegi?! Je li? Pa dobro! Kako možeš onda opravdati postupak i bratsko općenje sudrugova s kolegom (kolegicom) koji se tako ružno ponio sa svojim kolegom, komu ama ništa zla poćinio nije?! Ljubav do pravićnosti i poštenja, samilost do nesretna kolega, pa napokom iz oćorćenosti i gnušenja do lopovštine, moralo bi svakog moralnog druga osvedočiti i nagnati da zamrzi pravednim i svetim gnevom nepoštenjaka kaošto mora zamrzi i svaku zloću, lopovluk, izdajstvo i konfidentstvo. Poštenjak mora bojkotirati takove individue svake ruke i staleža, pa i vlastitog druga i brata.

A ovo za to, što je duh više no telo; više vredi poštenost i ćudorednost po razvitak ljudski i sreću njegovu no svaki ljudski osobni, ponajveć materijalni, probitak. Još i za to, što se mućke ovako širi nemoral; doćim borbom, nastupom i frontom obara se ga i zaustavlja. — Ko plemenit zato, on se i bori proti zloći. Fizićki i duševni slabići dašta ne mogu se boriti, nit će ikog bojkotovati. Ovakova borba jest privilegij junaka poštenjaka.

Mi učitelji moramo biti zvanjem i dušom poštenjaci i junaci. Zato uz ostala borbena sredstva borimo se proti korupćiji i nemoralu i bojkotom.

Opazovanje proizvodov upodablj. umetnosti

Ferdo Kleinmayr.

Solska reforma uvaja v ljudsko šolo vzporedno s preustrojenjem risarskega pouka tudi opazovanje

proizvodov upodabljaćoćih umetnosti (slikarstva, kiparstva, stavbarstva), to je nekaj, kar se dosedaj ali sploh ni goćjilo, ali le slućajno in nesistematićno. Zato menim, da ne bodo te vrstice odveć, ki jih hoćem posvetiti temu predmetu. Misel, naj uvajamo mladino že zgodaj v upodabljaćoćo umetnost, ter naj jo usposobimo, da bo sčasoma znala kritićno presoditi,

kaj je res lepo in kaj ni lepo, kaj je res umetniški izdelek in kaj je le po reklamnem bobnu razglašen — «kič», ta misel ni nova. Rodila se je skoro ob istem času, ko je zadonel glede risarskega pouka klic po «novih poteh», po «novih smereh», tedaj pred prilično dvajsetimi leti. Prvi je udeležil to idejo ravnatelj hamburške galerije Alfred Lichtwark. Ali v ljudsko šolo pri nas ni prodrla, jedva tu in tam v srednjo. Kakor pa smo doživeli glede risarske metode pravo poplavo (osobito nemških) «strokovnih» in «metodičnih» knjig, ki do devet desetih niso imele in nimajo nobene vrednosti, tako je bilo tudi v raznih «navodilih» k umetniškemu opazovanju. Pisali so poklicani in nepoklicani. Kar se tiče metode, ki naj ji sledi učitelj, ko s svojo deco opazuje umetnino upodablajoče umetnosti, sem spoznal iz šume tozadnjih navodil kakor najboljša in najprikladnejša načela profesorja Strzygovskega in njegove učenke Luise Potpeschniggove.

Naj se mi nihče ne mrda, češ, umetnost, umetniško opazovanje in — metoda. Vsak naj se spomni le, da zasleduje tudi vsak ocenjevatelj leposlovnega dela neko metodo, kadar hoče povedati o ocenjevanem delu svoje mnenje. Isto je pri ocenitvi proizvođa upodablajoče umetnosti.

Zgoraj navedenima strokovnjakoma bom sledil tedaj v naslednjih izvajanjih.

* * *

I.

Ko hitro mislimo resno na opazovanje umetniških proizvodov s strani šolske mladine in na umetniško poglobitev, zadenemo takoj ob težkoče. Te pa so: subjektivne in objektivne. Subjektivne tiče v učiteljevi in v učenčevi naravi; objektivne pa bi delil v pozitivne in negativne. Pozitivno objektivne težkoče se pojavljajo posebno na deželi, kjer primanjkuje izvornih umetnin; negativno objektivne težkoče pa ti zastavljajo pot povsod, a posebno v mestih, kjer često gledaš — če se ti da gledati — slike, kipe in stavbe take tvorbe, da prihaja človeku slabo.

Reformni načrt določa že za prvo in drugo šolsko leto «opazovanje umetniških proizvodov, ki naj se predočijo v barvanih posnetkih, ali pa po svetlobnih projekcijah». Besedilo je očitno prelakonično, ker bi prvem prečitaniu zavedlo marsikoga na povsem zgrešeno misel, da gre tu le za slikarske umetnine, ker se poudarja: «barvane» posnetke, in drugič, ker govori sploh le o posnetkih (riproduzioni - kopije), medtem ko bi moral in bo mogel črpati ta pouk v prvi vrsti ob viru, t. j. ob izvornikih (originalih), ki jih najdemo v večjih mestih in trgih v raznih umetniških muzejih, v razstavah, v zasebni lasti, v cerkvah, na javnih prostorih, na pokopališčih i. t. d. Če teh izvornih umetniških proizvodov ne najdemo v domačem kraju, smo seveda na slabšem kraju, smo seveda na slabšem; vendar ne toliko. Naše umetni-

ške šolske ekskurzije bodo potem seveda redkeje, ali kdo pravi, da bi postale s tem manj učinkovite! Posnetki so le umeten (a često ne umetniški!) nadomestek in naj si bodo še tako tehnično dobro izvršeni, na njihovo uporabo pri umetniškem pouku bomo mislili le v skrajnem slučaju. Sicer pa stanejo res dobri posnetki in projekcijski stroji lepo vsoto denarja, ki ga uporabimo lahko bolje s tem, da potujemo do vira. Projekcijske slike podajajo navadno tudi reprodukcijo umetniškega izdelka v meglenih obrisih, netočnih barvah in v nenaravni svetlobi; reprodukcije pa so — če drugo ne — navadno premajhne, da bi se ob njih pogledal z večjim številom otrok.

Na projekcije in reprodukcije bi mogli misliti le v slučaju, da se nam točno predpiše koliko in katere umetnine mora deca opazovati tekom določenega šol. leta. Teža pa novi načrt ne predpisuje in bi bilo že z umetniškega stališča naravnost absurdno, če bi hotel kaj takega. Saj je za naš namen popolnoma vseeno, katero madono opazujem, ali Raftaelovo, ali Giorgionovo ali kakšno drugo moderno — glavno je, da je ta madona res umetniški proizvod, bodisi katerekoli slikarske ali kiparske «šole», ob katerem lahko deco uvajam v sveti hram upodablajoče umetnosti.

To so glavne objektivne težkoče pozitivne naravi. Druge take objektivne težkoče negativne naravi pa srečamo povsod, namreč v lažiumetniških izdelkih osobito nekaterih «najmodernejših smeri», ki s svojimi zverženimi proizvodi pačijo harmonično linijo naših mestnih in tržnih ulic, naša svetišča, naše knjige in brošure. V takih proizvodih «občuduješ» navadno le noro maniro, ali umetniškega čustvovanja in umevanja je v njih bore malo. Kakor so se preživele «secesija», «kubizem» itd., tako se bo tudi to. Kar je res zdravega v takih hipersmerih, bo ostalo, drugo izgine. Otroka pa ne bomo pitali s tem. Umetnost je ena sama; manira in reklama za maniro pa imata sila kratko življenje. V umetnosti velja znanje. Znati je treba — pravi že naš kmet. Gotovi «moderni umetniki» pa nimajo niti te podlage. Danes vam porečejo sicer, da ste «idijot», ako sodite tako o njihovem «stremljenju», jutri pa so taki velemoderni mrtva stvar, ki jo vržeš v staro šaro. Umetnost pa hodi neizprosno svojo pot, ki so ji jo po tradicijah kulturnega Vzhoda začrtali Grki enkrat za vselej.

To bi bile objektivne težkoče. Subjektivne pa tiče v nas samih, v učiteljstvu, ki naj deli sedaj ta umetniški pouk, in v nam izročnem materijalu, v učencih. Jeli smo prvi usposobljeni tako poučevati? Jeli so drugi sprejemljivi zanj? Prave usposobljenosti nismo prejeli, ako ne s samopoukom. Nam izročeni materijal pa je brezlika snov, o kateri bomo bolj upravičeno govorili jedva tedaj, ko bomo udeležili smotreno naše postopanje v tej smeri; sprejemljivosti pa naši deci ne smemo odrekati. (Dalje.)

Zbirka učil pri risarskem pouku

Kako se preskrbijo učila?

Za izvedbo zahtev učnega načrta za risanje je učitelju neobhodno potrebna priredba gotove zbirke reči, ki mora tvoriti izhodišče za razgovor pri risanju ali pa, ki naj pokaže, kako se uporablja naučeni vzorec.

Risanje je prav tako kakor n. pr. pri rodopisni pouk nazorni pouk in ne

more biti kakor ta, brez realne (stvarne) podlage.

Gotovo ne bo tako težko, v kratkem času spraviti skupaj male zbirke vsakoličnih uporabnih predmetov. Tudi učenci, kakor hitro dobé od učitelja pobudo, bodo lahko z vnemo zbirali. Neznatne reči, ki jih ni mogoče več uporabiti v gospodinjstvu, ki so izločene od trgovca, rokodelca, šivilje itd. (ne smejo biti pa razbite in umazane!) so šestokrat izvrsten učni pripomoček. Pri prinašanju prikladnih ponazorilnih učil in risarskih objektov (predmetov), se je treba — samo ob sebi umevno — ozirati na estetični kakor tudi na pedagoški moment.

Te, kot vzor za risarsko reprodukcijo določene reči, naj bodo:

- a) kar najbolj velike,
- b) enostavne in jasne, in če mogoče
- c) barvne.

Vse te naj bodo iz otroškega obližja, biti morajo z učenčevu igro, z njegovo resno tvornostjo, z njegovimi doživetji in nagnenji v gotovi notranji zvezi; takšni risarski predmeti dadò učencem neko vsebino, ga zanimajo.

Mnogo prizadevnih založnih tvrdk podaja v bogati izbiri prikladna ponazorilna sredstva in risarske predmete. Toda najlepše in najboljše ostane vedno ono, kar napravimo sami ali pa s pomočjo učencev v roku nekaterih let.

Ponazorilna sredstva in risarski predmeti.

Te zbrane reči so deloma učni pripomoček (ponazorilna sredstva), deloma pa pravi risarski predmeti.

Naj imenujemo:

Predloge za ročno uporabo učitelju in za opazovanje učencem. (Po predlogah dobé učenci nove misli; pridobe si pobudo.)

Stenske slike, ki jih sami izgotovimo. (Izvršene po učitelju ali po kakem učencu višjega razreda z ogljem in barvami na ovojnem papirju, eventuelno tudi kot lepljenje s pisanim papirjem.)

Slike, barvaste in druge priloge iz časopisov, ki se mnogokrat samo praše kje brez koristi.

Podobe, barvaste umetniške risbe. Kako mogočno vplivajo vendar dobre slike na mladino!

Spomni se, čislani bralec, kako si imel v svoji šolski dobi v čisljih sličicah iz Svetega pisma, risbe v čitankah! Naše današnje šolske knjige so umetniško okrašene; prav tako kažejo stenske slike marsikatero založbo visoko stopnjo umetniške opreme in cena je često dosti nižja kot prejšnjega, mnogokrat v zelo kričečih in neukusnih barvah izvršenega blaga.

Reči, ki se lahko začasno vzamejo iz učiteljevega pohištva: žepni robci z ličnimi obšivi, obrisače z (monogramom in resicami) čipke, vezenine i. dr.

Predmeti vsakdanje rabe: kuhinjske priprave, orodja, ključavnica in ključ, posode itd. Okrogle in oglate škatle, knjige, zabojčki za smotke, rožniki in druge priprave.

Leptine: barvaste opločnice za obloženje sten in tal.

Igračke za otroke; slikanice¹⁾ (zvezki s slikami).

Učila, ki se dobé na poti, so: listje, cvetje, sadje; peresa, metulji, hrošči.

[Učitelj pa vodi prizadevnost za zbiranje v pravo smer in zabranjuje, da bi morda vsak otrok nabadal in prepariral (pripravil) celo vrsto metuljev ali koristnih hroščev istega plemena; s tem bi povzročili lahko mnogo škode.]

O sestavljenih besedah

(Nadaljevanje.)

Vsi spački sklopki so nastali po vplivu neslovenskih jezikov. Po zgledu zgornjih bi morali tvoriti tudi take: Ivančič-Kurinčičeva trgovina, Gregorčič-Gabrščakova politika (ko sta še skupno delovala), Fon-Obleščakova hiša (če sta oba lastnika iste hiše), Peter-Pavlovo delovanje, Janez Jožefova misel, — Nepokvarjeni jezik z nepokvarjenim ušesom poreče vendar: Janezova in Jožefova misel, Petrovo in Pavlovo delovanje, Fonova in Obleščakova hiša, Gregorčičeva in Gabrščakova politika, Ivančičeva in Kurinčičeva trgovina, Janežičeva ter Sketova

Listje, cvetje, sadje se uporabi navadno kot sveže; listje je pripraviti tudi za poznejši čas (zimal)

Izmed nekaterih najvažnejših listnatih oblik kakor: lipovka, lipa, bršljan, slak, enolistka, detelja, nagnoj i. dr. naj se zbere vedno zadostno število primerkov (eksemplarov) iste vrste.

Nabiranje, priprava, sušenje med časniškim papirjem, stiskanje in prilepljanje, dá prijetno priložnost za delotvorni pouk²⁾.

Omenjeni naj bodo naposled risarski predmeti, ki sicer ne spadajo strogo k zbirki, so pa vendar uvaževanja vredni: vas in trg imata prekrasne prirodne vzorce: hiše, vrata, omrežja, molinice (kapele) in spominska znamenja; gore, drevesa itd.

Z navedenim bodi rečeno, da je nepotrebno kupiti si draga učila, ko se ista vendar lahko priskrbe z daleko večjo koristjo v vzgojevalnem oziru. Tudi v navadnih razmerah je mogoče izvesti novi učni način brez posebnih uporab za učila. Učenci se uče spoznavati domovinske motive, uče se opazovati in ceniti reči svoje okolice.

Pripomočki za učenje.

Učenci naj se tudi doma primorajo izrezati iz tršega papirja (lepenke) geometrijske ploskve, zvezde, pletene pasove, mreže teles. (Pobuda za delotvorni pouk na vseh učnih stopnjah!)

Za prostoročno risanje na stoječih ploščah naj učenci uredé svoje mape za zvezke. Mapa se postavi na klop odprta (pokonci) s hrbtom navzgor. Da se platnici pri postavljanju ne odmakneta, se izvrtati v obeh mali luknjici, vdene se vrvčica in se zunaj zavozla. Postavljeni blok ali list papirja se ne sme drsati; to se zabrani s tem, da se prilepi obrobek, ki se strne s platnениm trakom s platnico. Kadar se ne rabi, se prepogne lahko v mapo.

Pripomočki za učenje in risalno orodje naj se hranijo v šolski omari. Gotove (narejene) risbe se vtaknejo v ovoj; tudi te naj — če le mogoče — učenci sami pripravijo.

Učitelj nariše mrežo, poda mero, pove, koliko lépa je treba pripraviti in naroči učencem naj sami izgotovijo varstveni ovoj (v obliki kuverte) za risbe; na višji stopnji se ta varstveni ovoj lahko v eni risarski uri enkrat primerno okraši.

F. L. Rodt — France Eržen.

¹⁾ Kdor hoče imeti zanesljive vire, se opozarja na sledeči tvrdki: Verlag von Alfred Halm, Leipzig (zahtevati prospekt!) in Verlag Scholz, Mainz.

²⁾ Izredno bogata knjiga za pobudo in samoudejstvovanje je «Arbeitskunde» iz založbe A. Haase, Praga, enako dragocena za učitelja kakor za učenca. Knjiga podaja idejo samotvornega pouka. (Poskrbi jo vsaka knjigarna.) Pis.

slovnica, Wolfov ter Pleteršnikov besednjak, Matkova ter Peterlinova aritmetika itd. Če hočemo rabiti popolni imeni, porečemo: Slovnica Antona Janežiča ter doktorja Jakoba Sketa. — Posebno grde so podobne oblike: Schreiner-Bezjak: Slovenska vadnica. Saj govorimo vendar: Slovenska vadnica. Spisala Scheiner in Bezjak. Če bomo pa v tej smeri tako napredovali, se pojavi kmalu kje kdo in napiše: Slovenska vadnica. Spisal Scheiner-Bezjak.

Če bi se držali domačega dobrega blaga, bi nam ne bilo treba nobenih Janežič-Sketov in Wolf-Pleteršnikov ne.

O podobnih spačkih kot je Anton-Knezova knjiz-

nica menda ni treba več govoriti, ker je ta plevel z vrta našega besedišča že iztrebljen in ve pač že vsakdo, da moramo govoriti: knjižnica Antona Kneza, poezije Franceta Prešerna itd.

S sklopki ni naš jezik prav nič napredoval, ampak nazadoval.

II. Kdor zaleze v blato, gazi v temi po njem. Bolezen se razvija po vseh pravih diagnoze in zato ni čudi, da čitamo dandanes podobne primere, kot je Križman-oče. Če bomo to cvetko negovali, dobimo Križmana-sina, Križmana-vnuka, Križmanadeda, Križmana-strica, Križmana-nečaka, Križmanasvaka, Križmana-tasta in — Bog naj našteje vse njegove sorodnike.

V znak spoštovanja porečem: Srečal sem očeta Križmana. V znak razločevanja pa: Srečal sem Križmana očeta. V besedni skupini **Križman oče** je vsaka beseda beseda zase, prosta, svobodna beseda, brez spon. To spoznam iz tega, če to besedno skupino sklanjam, kjer se pregibljeta obe besedi. Torej: **Križmana očeta** nisem poznal, **Križmana sina** pa poznal.

Oglejmo si še en primer, kako bi ga morali dosledni sklopljevalci pisati (tisti namreč, ki pišejo Križman-oče): V našem trgu je mnogo Črniškojev. Imamo Črniškoja-kovača, Črniškoja-mizarja, Črniškoja-krojača, Črniškoja-krčmarja, Črniškoja-gozdarja itd. itd. — Koliko bacilov!

Če rečem: Mizar Črniškoj je bil pri nas, povem, kateri mizar je bil pri nas. Če pa rečem: Črniškoj mizar je bil pri nas, povem pa, kateri Črniškoj je bil. To spoznamo bolje iz teh primerov: Pri nas ni bil mizar Črniškoj, ampak mizar Nabergoj. Pri nas ni bil Črniškoj mizar, ampak Črniškoj krojač.

Kot ne smeta tvoriti sklopka besedni skupini, oče Križman, mizar Črniškoj, tako ga ne smeta tvoriti besedni skupini Križman oče, Črniškoj mizar. Kot je smešno pisati Črniškoj-mizar, tako je smešno pisati Križman-oče.

Če bi kdo spisal kako znamenito povest o kralju Petru in o beraču Petru, bi jo naslovil pač tako: Kralj Peter in berač Peter. Če bi pa hotel v naslovu tisto kraljevstvo in beraštvo bolj poudariti, bi napisal naslov brez vezajev tako: Peter kralj in Peter berač, kar je v bistvu isto kot oče Križman in Križman oče.

Dalje čitaš dan za dnem te in podobne primere: sin-učitelj, soproga-učiteljica, učitelj-voditelj, sin-edinec, palčki-delavci, kipar-ženij, župnik-dekan, dijaki-romarji, društvo-jubilar, odlok-zakon, pesnik-prerok, hrasti-junaki, vrba-žalujka, člani-generalni; plakajo za vzor-očetom itd.

Šolsko vprašanje po sporazumu

Gentilejeva reforma osnovne šole je prinesla poleg preuredbe pouka tudi pedagoško nevzdržno novost, da se poučuje v državnem jeziku tudi tam, kjer materinski jezik šolodolžnih otrok ni državni jezik. Naj se ta določba izvede prej ali slej, v eni ali drugi obliki, načeloma je za uvedbo državnega jezika kot učnega jezika izvršena asimilacija osnovnega šolstva narodnostnih manjšin v državi.

Pričakovati bi bilo, da ne ostane brez vpliva na šolsko vprašanje sporazum, ki se je sklenil med Italijo in Jugoslavijo v minulem mesecu. O podrobnostih sporazuma je javnost doslej tako malo poučena, da si ni mogoče ustvariti lastnega mnenja o dalekosežnosti dogodka. Treba bo vsekakor počakati, da

Vsi ti in podobni primeri niso nič drugega kot samostalniški prilastki, ki jih nikakor ne smemo sklapljati z imenom, ki ga pojasnjujejo, ker je tu vsaka beseda samostojna beseda. (Glej Breznikovo slovnico!)

V primeru palčki delavci pojasnjuje prilastek delavci obseg imena palčki, ki nam odgovarja na vprašanje: Kakšni ali kateri palčki? In tako pri vseh primerih.

Nekatere samostalniške prilastke lahko zamenimo s pridevnikom ali števnikom: sin edinec-edini sin; kipar ženij-ženijalen kipar; pesnik prerok-preroški pesnik.

Včasih nam pridevniški prilastek ne pove istega kar samostalniški prilastek: palčki delavci-delavni palčki; vrba žalujka-žalujoča vrba. V takih pomenih moramo rabiti samostalniški prilastek.

Včasih za samostalniški prilastek nimamo pridevnika in moramo rabiti samostalnik: Križman oče, župnik dekan, odlok zakon, društvo jubilar.

Če nočemo tvoriti samostalniškega prilastka, tvorimo lahko namesto nekaterih prilastkov stavek: Društvo, ki praznuje svoj jubilej = društvo jubilar. Odlok, ki je postal zakon = odlok zakon.

Samostalniški prilastki so samostojne besede in se morajo pisati posebej: sin edinec, hči edinka, sin prvenc, sin posmrtnik; palček delavec, palček stražnik, palček norček, palček kralj; kipar ženij; kipar umetnik, kipar rokodelc, slikar mazač; pesnik prerok; hrasti junaki, hrasti velikani, vrba žalujka; sin učitelj, žena učiteljica (soproga), mož učitelj, hči učiteljica, sin sodnik, brat gozdar; učitelj voditelj, učitelj organist, župnik dekan, župnik škof (če je kje); dijaki romarji, dijaki razgrajči; učitelj začetnik, učitelj starosta, učitelj starina; vojak novinec; društvo jubilar, člani generali, odlok zakon.

Kdor že hoče rabiti namesto pridevnika vzoren oče, vzoren mož, vzoren učitelj, vzoren človek samostalnik, mora govoriti vzor očeta, vzor moža, vzor učitelja vzor človeka, podobno kot imamo vzorec blaga, vzorec platna, vzorec čipk, vzorec kave itd.

Če te besedne skupine sklanjam, se sklanja samo prva beseda, roditelj ostane v vseh sklonih neizpremenjen: Dobil sem vzorec platna. Vzorca platna nisem dobil. V trgovino sem šel z vzorcem platna. Prav tako: Imam vzor očeta. Vsakdo nima takega vzora očeta. Takemu vzoru očeta bi bilo vredno postaviti spomenik. S takim vzorom očeta je lepo živeti. (Dalje.)

vidimo pomen tega zblizanja za naše šolske razmere v prihodnosti.

Da bo učiteljstvo kolikortoliko informirano, smo skušali zvedeti mnenje bivšega drž. poslanca g. dr. Wilfana o posledicah nenadnega sporazuma za šolstvo. Evo nekaj bistva odgovorov na vprašanja:

Ali bodo vplivali zadnji dogodki na šolsko preuredbo v naših krajih? Svojčas je naučni minister izjavil, da bi mogel imeti sporazum dobre posledice.

— Da, meni je to izjavil. Toda sporazum ne bo vseboval nikakih posebnih določb niti glede šolstva niti glede varstva narodnostnih manjšin sploh.

Četrty člen Gentilejeve reforme je vendar precej raztezljiv. Ni dolgo temu, ko se je čitalo v časnikih, da se v prvem letu osnovne šole pouk spremeni v prilog materinskemu jeziku.

— Četrty člen reforme govori natančno o državnem jeziku: materinski jezik dopušča le kot pred-

met, ki se mu določijo zgolj nekatere ure. V tem oziru sporazum ničesar ne spremeni, ker je sklenjen med močnejšim in slabejšim. Poleg tega vidimo, kakor da je vlada imela namen v zadnjih časih napraviti celo vrsto «dovršenih dejstev» v raznih naših življenjskih vprašanjih. —

Kaj pa z učiteljstvom? Ali bo pravno vedno tako negotovo? Tudi definitivni vise le na niti! Ali se bo vedno pokladala roka nanje?

— Mogoče bo preprečiti kako krivico, opozarja joč na slabe posledice, ki bi sicer nastopile v odnosih med obema državama. Vendar ne smemo misliti, da se svet suče le okrog nas. Koliko krivic se zgodi, pa se pozabijo, da, često niti ne opazijo! Kaj bi se le na druge zanašali! Marsikaj bi bilo bolje, ko bi vsaj za nekaj let pozabili strankarstvo in razlike v svetovnih naziranjih ter se zavedeli, da nam gre za obstoj. Če se skupina ljudi hkrati znajde v pustinji, ali bo med seboj pričela razpravljati o neplodnih rečeh? Ali ne bo gledala, da reši golo življenje? Ko bi pri nas ne bilo razkrojavanja, zla, ki

ima nekaj anarhističnega na sebi, bi nam bilo veliko lažje. —

Zveza učiteljstva ne pozna struj in razlik v svetovnih naziranjih članov, vendar je delo težavno, ker živimo v časih reakcije. Izvenšolsko udejstvovanje je nemogoče. Ali bo v doglednem času bolje? Ali bi se dalo nastopiti z Zvezinim pevskim zborom v bližnji bodočnosti?

— Optimizem ni na mestu, razmere se ne bodo mnogo spremenile, sodeč po okoliščinah sporazuma, kakor tudi po razmerah med nami. Kakor rečeno: pet let odloča pri nas, pet let enotnosti namesto raztrganja in drobitvenja, pa bi se dosegli drugačni uspehi! Kdor bi govoril v imenu vseh, bi ne govoril zaman, kadar bi se skliceval na enotno voljo tistih, ki so za njim. Z zdrobljenimi silami pa ne bo mogoče nikamor, kakor ni mogoče z deljenimi sredstvi ustvariti ničesar večjega in pomembnejšega. To velja za vse javno življenje pri nas in nele za šolstvo in učiteljstvo. Od tega je odvisen razvoj razmer, v katerih živimo.

Razgnani

Zadnje čase so učiteljstvo Zvezinih društev neutrudno prepričevali, da je organizacija odveč in tudi škodljiva povrh. Marsikaterega ni bilo mogoče o tem uveriti, niti ne z grožnjami, drugi so pa o škodljivosti organizacije že davno vedeli ter so z globokim prepričanjem (ki ga sicer ne kažejo radi) pritrjevali, da je res tako. Vedno so imeli to na jeziku, le zdrkniti jim ni hotelo raz nje, da ne bo nepotrebne združbe in pohujšanja. Prijatelji sloge, so svoje mnenje povedali raje le tako med prijatelji. Zato pa so ga podprli s toliko tehtnejšimi razlogi, kar sicer niti potrebno ni bilo, koncem koncev, zakaj kdor je poslušal, se je pustil otroško lahko prepričati. Na tihem je bil namreč tudi on že o stvari gotov, a je raje miroljubno molčal, ker ni hotel imeti opravka z jezljivimi sršeni. Toda povedano po pravici, čutil je, bridko čutil, da mu organizacija škoduje, pa naj si bo na denarnici, na dobrem imenu, na mirnem življenju ali kakor koli. Čim manj opravka ž njo, tem bolje! Cankarjeve scene z Jermanom na županovi verandi, v konferenčni sobi in v knjižnici so v neštetih variantah vnovič oživele na tragikomičnem odru našega stanu.

Ali se ti še ni pripetilo, tovariš, da se ti je star in zvest prijatelj na daleč izognil, ker je imel svoje tehtne vzroke? Ne da bi bil morda kaj dolžan, bog-nedaj, ampak iz vrokov, ki so važni in resni! Ko bi se skrivaj in v varnosti srečala, bi staro prijateljstvo lahko oživel; toda očitno, to je nekaj družega!

Ali se ti še ni pripetilo, tovariš, da si naletel na družbo, ki se je presrečno objemala, pa si videl, da se objemajo večerajšnji sovražniki? Ali nisi vedel

o teh tovariših, da je njih medsebojno laskanje laž in hinavščina?

Ali se ti še ni pripetilo, tovariš, da si imel pred seboj pošten obraz, o katerem ne bi bil nikdar prej dvomil, pa si okleval, ali bi govoril iskreno ali zgolj o vremenu?

Preizkušnje so prišle na nas in so bile mnogim v padec, a tudi vstajenje. Kar se je godilo, je pokazalo, kako je v nas. Bilo je tehtanje duš, njih kreposti in strasti. Bilo je obenem grenko poglavje vzgoje enega stanu, ki mu solnce še ne bo zatonilo ta večer. A nečesa danes, po vsem, kar smo videli in preizkušali, nečesa danes vendar lahko zahtevamo. Ne v imenu organizacije ne v imenu morale, ampak zgolj radi interesov stanu; tega namreč, da se poži tovarištvo, tista kolegialnost, ki se je gojila v stanu celo tedaj, ko ni bilo sledi o stanovski organizaciji. Čas bo, po vsem presejevanju, da se zavemo spet one naravne vezi, ki jo tvori pripadništvo k nemu in istemu stanu. To dejstvo samo na sebi nam naklada dolžnosti, ki so jih naši starejši tovariši smatrali kot nujne še predno je obstojala kaka stanovska organizacija. Ni treba še posebe poudarjati, da velja tovarištvo pravzaprav le med takimi, ki so na stan navezani in ki jim je prvo. Le ti bodo tovarištvo razumeli ter si ž njim olajšali današnje razdrobljenje, ki nas je pritiralo tako daleč, da včasih ne poznamo več niti najenostavnejših medsebojnih dolžnosti. Ne morda onih dolžnosti, ki jih čuti značajan človek, ampak vsaj take, ki so komaj kaj več kot zgolj zunanje, na katere pa gleda javnost, ker hoče po njih soditi, kako je v notranjosti. Res je namreč, da se po oni vidni kolegialnosti ali nekolegialnosti tudi lahko sklepa na razmere med učiteljstvom in višino kulture stanu in na zavednost poedinih njegovih pripadnikov.

FELJTON

O glasbeno-društvenem življenju Slovencev

V Sloveniji so se ustanovljale glasbene šole že v XVII. stoletju. L. 1652. so osnovali Jezuiti pri njih svojo glasbeno šolo. L. 1702. se je porodilo Filharmonsko društvo (Academia Philo-harmonicorum) v Ljubljani, in to je bilo najstarejše tako društvo v bivši monarhiji, 110 let starejše kakor znamenita «Gesellschaft der Musikfreunde» na Dunaju in 91

let starejše kot konservatorij v Parizu. Člani tega društva so prirejali razne glasbene zabave o priliki svečanosti in so nastopali pri slovesnih cerkvenih mašah v stolni cerkvi sv. Nikolaja v Ljubljani. Društvo je imelo svoj orkester in pevski zbor, izvajalo je internacionalno glasbo, nemško, italijansko, slovensko itd. Pozivalo je glasovite umetnike, da koncertirajo v Ljubljani, izbiralo slavne glasbenike za svoje častne člane, n. pr. Haydna, Beethovena, Mozarta, Paganinija itd. Bavilo se je z resno klasično glasbo in začelo akcijo za nabiranje narodne pesmi

cerkvene in posvetne. Te zbirke se, žal, v arhivu danes ne morejo najti, društvo pa jih ni izdalo. Danes je predsednik «Filharmoničnega društva» slovenski skladatelj Anton Lajovic, arhivar Emil Adamič itd. Društvo ima prekrasen dom, velikanski arhiv in več rokopisov Mozarta, Beethovna itd.

Preporod slovenske glasbe pa nastane v letu 1848. Telega leta je bil prvi koncert, na katerem so se izvajala dela slovenskih komponistov Potočnika in Flajšmana. Ustanovilo se je «Slovensko društvo», ki je začelo še istega leta z izdajo slovenskih kompozicij pod imenom «Slovenska gerlica». L. 1872. se je osnovala «Glasb. Matica», glasbeno društvo, katerega naloga je bila izdaja slov. kompozicij in zbiranje narodno-glasbenega gradiva. Zbrano ima do sedaj izredno številno tega materijala. Glasb. Matica je svoj delokrog kmalu razširila. Osnovala je velik pevski zbor, ki je vsled svoje izvrstnosti dobil kmalu sloveče ime. Prirejala je vsako leto zelo uspehe koncerte. Osnovala je svojo glasbeno šolo. Organizirala je svoje filijalke v Celju, Mariboru, Novem mestu, Kranju, Gorici in Trstu in v teh podružnicah glasbene šole. Glasbeni šoli Gl. M. v Ljubljani se je pridružil l. 1919. «Jugoslovski konservatorij». Njegov ravnatelj je Matej Hubad, znameniti koncertni mojster, zborovodja pev. zbora Gl. Matice in profesor solopetja na svojem zavodu.

V Ljubljani je poleg glasb. šole Gl. M. in konservatorija uvaževanja vredna «Cecilijanska šola», ki jo je l. 1877. osnovala Cecilijino društvo. Ravnatelj šole je skladatelj in profesor Stanko Premrl. Cecilijino društvo, osnovano 1876. l., je storilo za reformo cerkvenega petja med Slovenci zelo mnogo. Začelo je izdajati svoje glasilo «Cerkveni glasbenik». S tem mesečnikom še danes propagira svojo idejo, a v prilogi lista izdaja kompozicije za cerkvene pevske zборе, ki jih je po Sloveniji povsod na stotine, in s tem izdatno podpira razvoj cerkvene glasbe. Isti cilj kot orgljarska šola v Ljubljani ima tudi cerkveno-glasbena šola v Celju (osn. 1899., ravnatelj Bervar). Poleg teh šol je v Sloveniji po mestih in trgih še dokaj privatnih glasbenih zavodov, tako pri pevskih društvih, kakor pri čitalnicah.

Opera pri Slovencih se je gojila že davno. V Auerspergovih palači v Ljubljani se je vprizorila prva italijanska opera «La gara» že l. 1652., tedaj 18 let prej kot v Parizu. Sledila je 1652 «Le vicende del tempo» itd. 1822. triumfira v Ljubljani Rossini z opero «Edoarda e Cristina» itd. Slovenska opera pa se začne z l. 1886, ko je pozvalo «Dramatično društvo» Slovenca Franja Gerbiča iz Lvova, kjer je bil profesor ondotnega konservatorija, v Ljubljano, da prevzame kapelnštvo in ravnateljstvo slov. opere v Ljubljani. Izvajala se je takoj opera «Mesečnica» Iv. pl. Zajca. Takoj nato pa je gledališče v Ljubljani pogorelo in opera se je morala preseliti na začasni oder v «Čitalnico». Kmalu se je zidalo novo gledališče, ki je l. 1920 postalo državna opera. Delovali so na njem do danes razni kapelniki, Benišek, Talich, a sedaj je intendant ravnatelj konservatorija Matej Hubad, kapelniki, katerih najznamenitnejši je L. pl. Matašič, dalje Balatka, Nefat in Rukavina. Predstavljajo se na ljubljanski operi svetovna dela, v prvi vrsti slovanska n. pr. Dvořakova (Rusalka, Vrag in Katra) Smetana (Prodana nevesta. Poljub itd.) «Boris-Godunov» Musorgskega, Rimski-korsakov, domača dela n. pr. Parma (Ksenija, Stara pesem, Caričine amaconke) R. Savin (Poslednja straža, Lepa Vida) Förster (Gorenjski slavček) itd. Iz italijanskih skladateljev se je proizvajalo prošlo sezijo: Puccini (Tosca, Madame Butterfly, Manon, Trptrychon itd.), Verdi (Rigoletto itd.), Boito (Meli-

stofele), francoskega sklad. Charentiera Luiza in nekaj nemških oper. V Mariboru istotako eksistira opera, le v nekoliko manjšem obsegu. Ustanovlja se tudi v Celju. Obstojala je do svetovne vojne tudi slovenska opera v Trstu.

Pevskih društev je v Sloveniji nebroj, ki lepo procvitajo. Prvotno jeb il njih namen s petjem dvigati narodno zavest, a danes so si zadala še višje, čisto umetniške cilje, goje serijozno glasbo ter dosegaajo visoko stopnjo reproduktivne umetnosti. Omenjamo v prvi vrsti pev. zbor Gl. Matice, ki je dosegal častne umetniške uspehe na raznih koncertih in turnejah po in izven domovine, dalje «Ljubljanski Zvon», ki izdaja tudi slov. skladbe, pev. društvo «Ljubljana», «Slavec», pev. zbor «Gl. Matice» v Mariboru, pev. dr. v Celju, «Trboveljski dom» pev. dr. v Novem mestu, v Kranju, «Lira» v Kamniku itd. V Sloveniji bi bilo mogoče naštetih daleč nad 300 več ali manj močnih ter ambicioznih pevskih zborov. Razumljivo je vsled tega, da je glasbena produkcija ustvarila ogromno in izvrstno zborovsko literaturo, tako moške kakor mešane zборе. V Ljubljani sta za Slovenijo dve pevski zvezi «Zveza slov. pev. zborov» in «Pevska zveza», ki sta zopet v stiku s hrvatskimi in srbskimi pevskimi zvezami, ki se letos strnejo v veliko pevsko zvezo za vso Jugoslavijo, ki bo štela daleč nad 100.000 pevcev.

Omenili smo že izdateljsko delo Gl. Matice in Cecilijinega društva. Fr. Gerbič je začel v l. 1898 izdajati glasb. list s prilogo «Glasbeno Zoro». L. 1901. so se ustanovili pod vodstvom razboritega glasbenika in kritika dr. Gojmira Kreka, univerzitetnega prof. v Ljubljani, «Novi Akordi», ki so do izbruha svetovne vojne zbirali okoli sebe vse veljavnejše slov. glasbenike ter postali ognjišče moderne slov. glasbe. Od l. 1921. izhaja v Ljubljani «Pevec», glasilo «Pevske zveze». Ta list ima poleg informativnih člankov inotic o svetovni glasbi tudi glasbeno priložo z meš. in moškimi zbori, ki so namenjeni širši glasbeni javnosti. Poleg omenjenih institutov izdajajo glasbene ustanove med Slovenci ter razne knjigarne in tiskarne, kakor Jugoslovenska knjigarna, Učiteljska tiskarna, Zvezna tiskarna, Kleinmayr in drug, Schwentner, založba knjig in umetnin, Gl. Matica v Mariboru, Umetniška založba, komponisti pa zalagajo svoja dela tudi v listni založbi. Glasbeno-književni trg je pri Slovencih bogat, a se razvija celo čim dalje bolj.

Slovenska Šolska Matica je izdala za leto 1923. tri knjige in sicer:

1.) **Pedagoški Zbornik** za leto 1923. obsegajoč razne razprave pedagoške vsebine. Cena knjigi 12 Din.

2.) **Učna snov iz mineralogije in geologije**. Spisal prof. **Alfonz Vales**. Knjiga je važen pripomoček učiteljstvu višjih razredov osnovnih šol ter stane broširana 12 Din.

3.) **Telovadba II. stroke 2. snopič**. Spisala dr. Lj. Pivko in **A. Schaup**. S tem snopičem je srečno dovršeno delo, ki ga je Šolska Matica izdajala štiri leta. Neobhodno potreben kažipot je slovenskemu učiteljstvu pri telovadnem pouku. Segali pa bodo po tej knjigi i vsi drugi, ki se zanimajo za telesno vzgojo našega naroda. Zadnji, t. j. 4. snopič, stane broširan 14 Din.

Jadranski almanah za l. 1924. je izšel v Gorici. Uredil Janko Kralj. Naša založba. Str. 154. Cena 8 L. — Priporočamo lepo knjigo z raznovrstno vsebino.

IZ ORGANIZACIJE

Članstvo Sežanskega učiteljskega društva. Iz izkaza naročnikov «Novega Roda» v sežanskem okraju, priobčenega v «Učiteljskem listu», je razvidno, da ni storilo učiteljstvo našega okraja povsem svoje dolžnosti. Kar je zamujenega, se mora nadomestiti. Učiteljstvo je dolžno storiti vse to sebi, mladini in organizaciji v prid.

Prav tako je mnogo društvenih članov zaostalo s plačevanjem društvenih prispevkov, ki znašajo od 1. avgusta 1923. l. dalje mesečno 10 L. Prišel bo čas zborovanja učit. društva, na katerem bo polagal društveni odbor račun o svojem delovanju, a polagali bodo odboru račun tudi člani in sicer račun svoje stanovske zavesti. Podpisani pričakuje z gotovostjo, da si ne bomo imeli na zborovanju medsebojno ničesar očitati. Ohrani naj si torej sežansko učiteljstvo dobri sloves, ki ga je uživalo v Zvezi zaradi svoje zavednosti, od njene ustanovitve do danes.

Društveni predsednik.

Opomba. Članom se razpošiljajo čeki, s katerimi morejo poravnati članarino potom Zadrugne zveze v Trstu. Naj ne zabi nihče zapisati svojega imena na ček, ko odpošlje denar, da se pravilno poračuna.

Zbirko mladinskih pesmi za šolo izda Zveza. Skladbice so delo naših skladateljev in izidejo v drugi polovici februarja, na kar opozarjamo učiteljstvo, da ne bi trošilo denarja za druge zbirke. Stanovski list bo poročal pravočasno podrobneje.

Naši grobovi

ANTE ZUCCON.

Zlo započesmo Mladu Godinu. 1. sečnja, kad se svako čoveče srce veseli izmeni godine i kad se bude topli osećaji i nade, kada se čestita svaku sreću, eto toga dana umrije nam naš vredni drug u Alturi (Pulština), Ante Zuccon, a jedva bilo mu 46 godina. Ostavlja udovu i četvoro siročadi, od kojih dvoje, Boris i Ivka nalaze se na naukama u Karlovcu. Rodio se u Medulinu kraj Pule g. 1877. Svršivši učiteljsku u Koprnu imenovan bi učiteljem u Alturi, gde je službovao do god. 1919. Za vreme rata bi evakuiran; italij. okupaciona vlast ga 1919. metnula pod istragu, suspendovala, a 1921. penzionisala. Nije se maknuo tada iz Alture, nego je i dalje tu živio na svojem malom posedu i u svojoj kući. Ratne prilike i neprilike, evakuacija Pulštine, postupak okupacionih oblasti i sadašnjih, njegova suspenzija, te konačno umirovljenje uzdrimalo je sve to njegovo zdravlje, akoprem je bio inače dobroćudan, dobar i strpljiv. Nije se isticao u javnosti, ali nasprotiv bio je u svojoj kući i svom mestu radišan, zauzet i pravi čovekoljub. Bio on jednom reči učitelj i uzgajatelj mladeži i svoğa naroda, komu je išao na ruku u svakoj zgodi. Bio on takav i živio usred svojih ljudi seljaka kao crv, mrav i pčela, da ga niko vidio nije, a svi poznali i štovali. Pokopan bi 3. tek. mes. uz veliko saučesće ljudstva. Zadnju počast iskazali mu okolišni učitelji, čime su poslužili dobroj našoj stvari pokazujući tako svoju kolegijalnost i rodoljublje. Na grobu prozbori njegov prijatelj i bivši učitelj g. Matko Cerljenica oprostivši se od milog pokojnika biranim rečima. Narod rosio suze, a imao je i razloga, jer nestade za vek njegova prijatelja, dobroćinitelja, savetnika, što je takav ostao do smrti ne zalutavši i ne zatajivši sebe i krv svoju. Ostade do smrti muž sačuvavši seljačku svoju dušu. Svomu drugu, prijatelju i našem članu kličemo: Naša ti uspomena i mir pepelu tvomu! —

Tovarišici Angeli Valentič v Dekanah je umrl oče. Pokopali so ga v nedeljo 13. I. — Zavedni kolegijnji izrekamo sožalje radi bridkega udarca!

Umril je t. Likar Janko, mestni učitelj v Ljubljani, vesten, delaven in izobražen mož, iz garde, ki je kljubovala zloglasni Šušteršičevi strahovladi. — Naj počiva!

Razno

Religiozno-kulturni teden v Gorici. Posnemamo iz članka č. g. župn. Iv. Rejca (Temelji in smotri narodnemu delu) v Jadranskem almanahu za l. 1924. sledeče:

Naš končni smoter pa ni postavljen v mejah narave in zato rabimo poleg naravnih tudi nadnaravna sredstva vere in milosti. Delo je trdo, a brez uspehov ni. Gledamo daleč naprej, zato nas mora biti skrb, da bo veren in npravstven narod dolgo vztrajal. Ali je naše narodno vodstvo z nami?... Ni dovolj... ali je **pred** nami na tej pravi poti?

Na tej poti tako zelo želimo s sabo **narodnega učiteljstva in vse narodne inteligence**, ki se mora — kolikor je po njih zajeta — osvoboditi naturalistično usmerjenih nazorov. Združeno se lotimo vzgoje narodne mladine v Marijanskih kongregacijah in krašćansko prosvetnih društvih, združeno nesimo med narodno mladino kršćanske ideale s sodelovanjem pri verskih vajah in v vsem cerkvenem življenju.

A tudi duhovniki moramo od svoje strani kar moči storiti za to veliko narodno stvar: za resnično slogu pri kršćanskem kulturnem delu za narod. Osebnosti ne smejo biti nikoli zapreke. Zlasti pa nas mora biti o vsaki priliki skrb, da se izobraženi laiki seznanjajo z bogastvom kršćanskih idealov, ki utegnejo biti katerim po njih vzgoji tuji. V ta namen je tudi zamislil krožek katoliških laikov in duhovnikov za počitnice idejo «**religiozno-kulturnega tedna**» v Gorici. Ogrodje tednu naj bi bile duhovne vaje ali eksercije, a le ogrodje — poleg tega pa dovolj časa za razprave o najvažnejših vprašanjih kulture v luči kršćanstva. Prijateljsko ubrani zbor udeležencev mora dobiti med se nekaj strokovno izobraženih mentorjev, ki jim bodo mogli biti vse tiste dni v razpravljalnih vprašanjih svetovavci in vodniki. S to prireditvijo se združi tudi izbrana razstava katoliške nabožne, apologetične in strokovne literature — udeležencem na upogled in v priložnosti za nakup. Upamo, da se bo žrtvoval tudi zbor pevcev, ki bo dal okusiti lepoto cerkvene pesmi ter dvignil svečanost božje službe med tednom. Namen takemu tednu je, izobražene katoličane zbrati ter jim dati doživeti veselje nad močjo verske resnice. Ne dvomim, da se odtod porodi več pogojev in blagoslova za veselo skupno narodno delo, kot pa iz časniških pozivov k slogi. V tem imenu, prijatelji, se vabite že zdaj k «**religiozno-kulturnemu tednu**» o počitnicah. Bog pa daj milost in moč, da se načrt preko vseh zaprek izvrši.

Zakaj to je edina pot h duševni enoti naroda: V verski misli je pravir naše duševne moči, iz njega zajemajo vsi, ki nam je primorsko slovansko ljudstvo ljubo.

Članom slov. učiteljskega društva za Istro. Kdor bi bil voljan podpirati s katerikolim mesečnim prispevkom sina našega tovariša, ki študira v inozemstvu, naj se prijavi čimprej na naslov: A. Č. Tinjan p. Dekanah.